

Marginálie k dějinám západních Čech z let 1545–1568 v registrech korespondence olomouckých biskupů

Jan Saheb

Abstract: *The article in the form of sheets Edition makes nine bishops of Olomouc in the years 1545–1568 related to western Bohemia, contained in the extant registers sent correspondence.*

Key words: Olomouc Bishopric, Early Modern History, Pilsen, Registers, Correspondence

Četnost dochovaných písemností z předbělohorského období¹⁾ je v moravském prostředí ve srovnání s epochami následujícími velmi omezená. Soubory archiválií starších 17. století navíc nezdědala sestávají z nesourodých jednotlivin, vytrhnutých ze širšího kontextu a co do množství rozhodně netvoří stěžejní část archivních fondů. Zcela výjimečné místo v tomto ohledu zaujímá kolekce archiválií vzešlých z vydavatelské činnosti kanceláře olomouckých biskupů. Výlučnost písemností proveniencie této církevní instituce tkví ve stupni jejich dochování (tedy četnosti), což je markantní zejména ve srovnání se světskými raně novověkými archivy. Církevní představitelé vedl ke zvýšené péči o vlastní archiv již od středověku dogmaticky vnímaný princip kontinuity „*una sanctae apostolicae ecclesiae Dei*“. Právě díky mnohým ochranným opatřením biskupů, respektive děkanů a proboštů metropolitní kapituly, se řadí raně novověké části fondů svázaných s činností olomouckého biskupství v rámci českých zemí k nejbohatším.²⁾

Raně novověké písemnosti proveniencie olomouckého biskupství jsou dnes depopovány v olomoucké pobočce Zemského archivu v Opavě. Jádro původního biskupského archivu, vyčleněného teprve koncem 16. století ze společného archivu biskupství a kapituly, přitom představuje fond Arcibiskupství Olomouc (listinná a nelistinná část). Listinný materiál je v rámci tohoto fondu rozčleněn na pergamenové a papírové listiny. S ohledem na geografické zaměření tohoto příspěvku je nutno bohužel konstatovat, že k západočeské problematice se až na jedinou výjimku nevztahuje žádná z pergamenových, ani papírových listin.³⁾ Skoupá je z pohledu západočeské problematiky rovněž nelistinná část fondu, skýtající především spisy (mezi nimiž vévodí tzv. volná korespondence), a také registra odeslané korespondence. Přesto při excerpci víceméně ucelené řady 36 svazků register biskupů Stanislava Thurza (eps. 1497–1540), Jana Dubravia (eps. 1541–1553), Marka Khuena (eps. 1553–1565) a Viléma Prusinovského z Víckova (eps. 1565–1572) autor tohoto příspěvku narazil alespoň na několik marginálních zmínek, které mohou dílčím způsobem obohatit poznání dějin západočeského regionu, respektive města Plzně.

Věnujme proto nyní zmíněným registrům bližší pozornost, přičemž na důležitost tohoto typu pramene pro poznání předbělohorského období není potřeba zvlášť poukazo-

1] Ke chronologickému vymezení viz Josef JANÁČEK, *Předbělohorská doba v českých dějinách*, Folia historica Bohemica 11, 1987, s. 27–40; Jaroslav PÁNEK, „*Raný novověk a problém základních pojmů při výuce dějepisu*“, in: Historické inspirace. Historikové a přírodovědci školnímu dějepisu, Praha 2000, s. 53–60; Zdeněk BENEŠ, *Raný novověk v českém historiografickém výzkumu*, in: Základní problémy studia raného novověku, Praha 2013, s. 27–28.

2] K problematice vývoje správy a ochrany biskupského archivu viz Jan ŠTĚPÁN, *Vývoj správy písemností olomouckých biskupů v letech 1579–1651*, Archivní časopis 58, 2008, č. 1, s. 14–34.

3] V listině vydané dne 5. února 1562 v polském Krakově rektorem tamní univerzity figuruje mezi svědky rovněž univerzitní Mistr Martin z Plzně. Viz Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Arcibiskupství Olomouc, pergamenové listiny, inv. č. 98, poř. č. 115, sign. A I c 3.

vat.⁴⁾ České, latinské a zčásti i německé listy z provenience olomoucké biskupské kanceláře, které se před odesláním opisovaly do samostatně vedených knih (označovaných nesprávně jako kopiáře), jsou vskutku jedinečně uceleným souborem. Jeho informační potenciál jednoznačně přesahuje hranice Moravy, ale v mnoha případech i českých zemí.⁵⁾ Význam tohoto archivního souboru pro poznání dějin olomouckého biskupství a Moravy, ale i předbělohorské stavovské společnosti českých zemí jako celku, si tedy historikové plně uvědomovali již od poloviny 19. století.⁶⁾ Bohumil Navrátil dokonce inicioval v rámci Historické komise Matice moravské zahájení přípravy edičního vydání kopiářů, avšak projekt se nakonec nepodařilo dokončit.⁷⁾ V souvislosti s obecně užívaným označením těchto pramenů musíme navíc upozornit na disproporci jejich dobového pojmenování a patřičné kategorie, zavedené moderní diplomatikou, jakožto jednou z pomocných věd historických. Sami olomoučtí biskupové totiž nazývali registra odeslané korespondence z pohledu moderní diplomatiky zavádějícím označením „*Copiarum literarum missillium*“, zatímco výraz „*registra*“ užívali v souvislosti s urbáři, gruntovními knihami a dalšími písemnostmi evidenčního charakteru. Biskup Vilém Prusinovský užil termínu „*kopiář*“ kupříkladu i v instrukci pro úřednictvo svého dvora v roce 1567 „...*Item v kanceláři pilně at' kancléř náš, písař manský i jiní písaři toho šetří, aby k listům, psaním a kopiářům žádný domácí ani přespolní nemohl...*“. O tři roky později, roku 1570, pak nařídil v souvislosti s hledáním textu staršího privilegia „...*z strany toho mlejna, kteréhož by Ctibor Syrakovský v držení býti a nám náležeti měl, poručíme v kopiářích pohledati, má-li na takový mlýn jaké nadání...*“.⁸⁾ Z pohledu současné diplomatiky, jakožto jedné ze základních disciplín pomocných věd historických, ovšem pojem „*kopiář*“ odpovídá knihám opisů přijaté, nikoliv expedované korespondence.⁹⁾ Navzdory snahám Bohumila Navrátila z počátku 20. století zavést při

4) Registra odeslané korespondence, nazývaná v době svého vzniku „*Missivbücher*“, „*libri missivarum*“, „*liber copiarum*“, či „*copiarum missivarum*“, náleží v rámci středoevropského prostoru v raném novověku k jednomu z nejdůležitějších typů pramenů. Viz Milena RULFOVÁ, *Dopis v českých dějinách*, in: Sborník Poštovního muzea 3, 1981, s. 95–114; Jan KUČERA, *Dopis v předbělohorských Čechách*, in: Sborník Poštovního muzea 4, 1982, s. 177–192; Petr ČORNEJ, *Poznámky k vydávání strašých česky psaných listů (14.–16. století)*, Česká literatura 37, 1989, s. 1–15.

5) K využití tzv. kopiářů olomouckých biskupů pro výzkum dějin Slezska viz Jaroslav PÁNEK, *Die Korrespondenz der Olmützer Bischöfe als Quelle zur Geschichte Schlesiens. Die Zeit Stanislaus Pavlovskys (1579–1598)*, in: Silesiographia. Stand und Perspektiven der historischen Schlesienforschung, Würzburg 1998, s. 491–500; Waclaw GOJNICZEK, *Missiva biskupów otomunieckich jako źródło do dziejów i genealogii Piastów cieszyńskich z XVI wieku*, in: Piastowie śląscy w kulturze i europejskich dziejach, Katowice 2007, s. 396–408.

6) Mezi prvními upozornili na jedinečnost tzv. kopiářů olomouckých biskupů Řehoř Volný a Christian d'Elvert. Význam těchto pramenů plně docenili rovněž Bohumil Navrátil, František Kameníček, či Antonín Breitenbacher. Viz Gregor WOLNÝ, *Kirchliche Topographie von Mähren*, Brünn 1855–1863; Christian D'ELVERT, *Historische Literatur-Geschichte von Mähren und Österreichisch-Schlesien*, Brünn 1850, s. 45; týž, *Zur Geschichte des Erzbisthums Olmütz*, Schriften der historisch-statistischen Section der k. k. mährischen Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur und Landeskunde 29, Brünn 1895, s. 55; Bohumil NAVRÁTIL, *Příspěvky k dějinám arcibiskupství olomouckého*, Český časopis historický 2, 1896, s. 146; týž, *Biskupství olomoucké 1576–1579 a volba Stanislava Pavlovského*, Praha 1909, s. XXIX–LIV; František KAMENÍČEK, *Zemské sněmy a sjezdy moravské III*, Brno 1905, s. I–III; Antonín BREITENBACHER, *Archiv arcibiskupství olomouckého*, Časopis archivní školy 4, 1926–1927, s. 145–163.

7) O postupu prací na edičním zpřístupnění byly na stránkách Časopisu Matice moravské vydávány průběžné zprávy. Viz František ŠUJAN, *Z Kommise na vydávání historických pramenů moravských*, Časopis Matice moravské 32, 1908, s. 91–92; Bohumil NAVRÁTIL, *Z Kommise na vydávání historických památek při Matici Moravské*, Časopis Matice moravské 32, 1908, s. 183–185. Opisy kopiářů pořízené Historickou komisí Matice moravské jsou dnes deponovány v Moravském zemském archivu v Brně ve fondu G 83–Matice moravská.

8) Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 55, sign. O, fol. 96–110; tamtéž, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 66, sign. 10, fol. 112.

9) Kategorii kopiářů, ovšem s důrazem na jejich středověký vývoj, bylo z diplomatického hlediska věnováno v roce 1991 vědecké sympozium, jehož závěry byly publikovány ve sborníku Olivier GUYOTJEANNIN– Laurent MORELLE– Michel PARISSÉ (ed.), *Les Cartulaires. Actes de la Table ronde etc.*, Paris 1993.

kategorizaci zmíněných archiválií z provenience biskupské kanceláře adekvátní diplomatické označení, převažuje v historiografické produkci nadále vžitý úzus, zavedený již při vzniku těchto písemností.

Škála informací obsažených v registrech olomouckých biskupů je velmi široká, což je zřejmé již při pohledu na paletu adresátů, počínaje císařem a prostými měšťany či vesnickými fojty konče. Neobyčejně pestrá je tedy i obsahová stránka jednotlivých listů. Nalezneme zde záležitosti zemské, nezřídka i evropské politiky, dále problematiku spjatou s duchovní správou olomoucké diecéze, či se správou biskupských statků. V registrech ovšem nescházejí ani listy ryze osobního rázu. Široké spektrum informačního potenciálu register souvisí s postavením olomouckých biskupů v rámci stavovské společnosti na Moravě,^{10]} ale odráží rovněž skutečnost, že písemný kontakt byl v raném novověku chápán jako plnohodnotná alternativa osobních kontaktů. Výstižně o tom svědčí běžně užívaná formulace „*psaním navštívit*“. Vzhledem k omezeným možnostem dopravního spojení, které by umožnilo osobní styk, probíhala mezi biskupy a jejich adresáty čilá výměna informací formou misivů („*listů poselacích*“).^{11]}

Západočeská problematika nicméně ve sledovaném období let 1497–1572 rezonuje v excerpaném pramenném materiálu pouze velmi okrajově, což nepochybně souvisí s primárním geografickým horizontem biskupských register. Z dochované řady 36 knih jsme kusé zmínky našli pouze ve čtyřech z nich. Celkově se navíc jedná o pouhých devět misivů, z nichž po čtyřech odeslali biskupové Jan Dubravius a Vilém Prusinovský z Víckova a jen jediný Marek Khuen. Především v souvislosti s osobností plzeňského rodáka Dubravie^{12]} bychom přitom očekávali podstatně vyšší počet písemností se vztahem k rodnému kraji. Z hlediska obsahové skladby „západočeských“ misivů se jedná především o materiál dokumentující držebnostní poměry. Biskup Jan Dubravius se ve třech případech přimlouval u představitelů Plzně, respektive Klatov za vyřešení dědických nároků svého služebníka Vavřince Kopiníka a poddaného Matouše Papala. Svůj osobní vztah k rodné Plzni pak projevil při přimluvě (pravděpodobně za propuštění z vězení), adresované purkmistru a radě města Prahy.^{13]} Listy biskupů Marka Khuena a Viléma Prusinovského z Víckova následně vznikly v souvislosti s řešením kauzy dědických nároků plzeňského měšťana Martina Slaniny v biskupském poddaném městě Vyškově.^{14]} Vzhledem k nárůstu četnosti dochovaných písemností pro období episkopátů dalších olomouckých biskupů předbělohorské etapy nebyl analogický plošný výzkum prozatím dokončen. V budoucnu tedy nelze vyloučit rozšíření stávajícího výčtu písemností se vztahem k západním Čechám o další marginálie.

10] Jan AL SAHEB, *Hukvaldské panství před Bílou horou (1553–1619). V kontextu mensy olomouckého biskupství*, Ostrava 2011, s. 29–37.

11] Ke specifickým písemnému styku v raném novověku obecně, především však na základě rozboru písemností Rožmberské provenience, viz Zdeněk VYBÍRAL, *Politická komunikace aristokratické společnosti českých zemí na počátku novověku*, České Budějovice 2005, s. 246–250.

12] Olomoucký biskup Jan Dubravius (eps. 1541–1553) pocházel z katolického měšťanského rodu z Plzně. Do rytířského stavu byl povýšen teprve díky službám, které prokazoval olomouckému biskupovi Thurzovi. Stalo se tak v roce 1517 u příležitosti korunovace českého krále Ludvíka Jagellonského. Zároveň byl přijat do erbovního strýcovství Kašparem Eberštejnem z Hradiště (u Plzně), od čehož začal na základě královského majestátu odvozovat svůj predikát „z Doubravky a Hradiště“. V roce 1541 byl zvolen olomouckým biskupem (znám v polatinštěné podobě jako Jan Dubravius). Viz Bořivoj BENETKA, *Vynikající biskup a diplomat na trůně olomouckých biskupů Jan (Skála) z Doubravky a Hradiště*, Řád 1941, s. 317–320; Jan SKUTIL, *Jan Dubravius. Biskup, státník, ekonom a literát*, Kroměříž 1992; Miloň DOHNAL, *Dubravius Jan*, in: Biografický slovník Slezska a severní Moravy 12, Ostrava 1999, s. 15–17. K biskupově historiografickému dílu viz Libuše HRABOVÁ, *Jan Dubravius 1486–1553*, in: *Historiografie Moravy a Slezska I*, Olomouc 2001, s. 21–32.

13] Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 42, fol. 11; tamtéž, inv. č. 43, fol. 8–9, 20, 23.

14] Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 52, sign. 4, fol. 77; tamtéž, inv. č. 62, sign. 8a, fol. 102–103, 105, 108.

Edice

Text editovaných listů je psán česky, styl rukopisu odpovídá českému novogotickému písmu. Z hlediska druhu písma lze u jednotlivých rukopisů rozlišit polokurzivu a kurzivu, přičemž četností převládá písmo kurzivní. Naopak prakticky vůbec nebylo užito písmo kaligrafické. Psací látkou byl ruční papír. Jednotlivé misivy byly opsány do čtyř různých knih, jejichž časový rozsah pokrývá více než dvě desetiletí, z čehož vyplývá, že do register nebyly opsány tímtež rukopisem. Při edičním zpřístupnění vycházíme z platných pravidel pro vydávání pramenů z období raného novověku, přičemž základním východiskem jsou principy transkripce.^{15]} Text je přizpůsoben současné grafické a gramatické normě, plně je respektována fonetická podoba textu originálu. Výjimkou je zvolené označení kvantity grafému *u*, u něž jsme v souladu s předlohou užili čárky, nikoliv kroužku (např. *pacholatium* → nikoliv *pacholatium* atp.). Jelikož editované texty z velké části postrádaly interpunkci, byla rozsáhlá souvětí rozdělena do jednotlivých vět, doplněných interpunkčními znaménky (čárky, tečky). V hranatých závorkách byla rozepsána zkrácená slova a slovní spojení. S přihlédnutím k zachování fonetické autenticity editované předlohy tvaru slovesa *být* (v originálu užito jak *jsem*, tak *sem*) nebyl v případě zkrácené verze na začátku slova připojen grafém *j*. Grafémy (resp. zdvojené grafémy) *g/j*; *y/j*; *w/v*; *ss/s* byly přepisovány vždy v souvztažnosti se současnou gramatickou normou (např. *geden* → *jeden*; *steyna* → *stejná*; *vssech* → *všech*; atp.). Digraf *rz*, respektive *rž*, byl důsledně přepsán jako *ř* (např. *Kromierziz* → *Kroměříž* atp.). Analogicky k tomu rovněž digraf *cz* byl v korelaci s významem slova (věty) přepsán buďto jako *č*, anebo *c* (např. *przymluwczý* → *přimluví*; *wiecz* → *věc* atp.). Pro změkčení konsonantů bylo v originálu textu editovaného pramene užito zpravidla vokálu *i/ie*. V těchto případech je v souladu s obecným územ v textu edice změkčení vyjádřeno grafémy *ž*, respektive *ě* (např. *naleziegicznych* → *náležejších*; *spolecznie* → *společně* atp.). Některá změkčení (jedná se o grafém *ř*) nebyla v originále pisatelem buďto vyjádřena vůbec, ačkoliv z fonetického hlediska o jejich užití není pochyb, anebo pomocí zdvojení hlásek. V textu edice jsou proto uvedená změkčení vyjádřena v souladu se současnou gramatikou (např. *necht* → *nechť* atp.). Zdvojené grafémy, které nemají morfologickou funkci, jsou v textu edice zjednodušeny dle pravidel současné gramatiky (např. *heytman* → *hejtman* atp.), totéž platí v případě aspirovaného *th* (např. *létha* → *léta* atp.).

1.

1545, září 25., Kroměříž

Jan Dubravius, biskup olomoucký, sděluje měšťanům v Plzni, že se na jejich žádost přimluvil u purkmistra a rady města Prahy za jejich blíže neuvedeného spoluobyvatele.

„...*Měščanom plzeňských* [!]. *Múdrí a opatrní páni přátelé naši milí, zdraví etc.*^{16]} *Co se toho člověka vašeho, kterýž jest v Praze do vězení vzat byl dotýče, na žádost vyslanejch vašich i vášic také příhodu, kteráž se témuž mládenci z prostosti jeho přihodila, rádi jsme se ku pánom Pražanom o něho přimluvili. Kteráž věc, poněvadž jest vám příjemná a vděčně ji od nás přijímáte, na tom jsme, abychom tu vděčnost vaši v paměti jměli, i napotom náchylnější byli, abychom ji rozmnožovali, ač byste nás v čem potřebovali. Datum na Kroměříži v pátek před svatým Václavem léta Páně [15]45...“*

Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 42, fol. 11v. Kniha o rozměrech 23,5 x 33,5 cm, nová polopergamenová vazba.

15] Ivan ŠTŮVÍČEK a kol., *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti*, Praha 2002.

16] Užito písarské zkratky.

2.

1552, březen 27., Kroměříž

Jan Dubravius, biskup olomoucký, žádá purkmistra a radu města Plzně, aby vydali náležitý sirotčí majetek jeho služebníkov, úředníku panství Blansko, Vavřinci Kopiníkovi.^{17]}

„...Múdrým a opatrným pánóm purkmistru a radě města Plzně. Múdrí a opatrní páni přátelé naši milí etc.^{18]} Jakož sme předešle na vás žádost vzložili z strany Vavřince Kopiníka, služebníka našeho, aby statek ten, kterýž po Ondřejovi Kopiníkovi, otci jeho, u vás pozůstal, od vás opatřen byl, aby jemu k rukám jeho dojíti mohl. Kdež by se von dávno byl k vám o to vyp[ra]vil, ale pro jiné zaměstnání z strany ouřadu svého k tomu j[es]t tak skoro přijíti nemohl. Po[něva]dž j[es]t na ten čas na větším díle hospodářství opatřil, odpustil sme ho, aby se k vám vypravil. Protož vás za to přátelsky žádáme, což je[m]u tam po otci jeho spravedlivě u vás náleží, že jemu k tomu dopomůžete, aby jemu takový statek a nápad bez hyndrování a útisků vydán a k rukám jeho přiveden byl tak, aby se von tam jmajíc na sobě nemalý ouřad, dlúho nemeškal. Kdež nepochybujem, že je[m]u přímlyvy naši, oč sme i s vyslanými od vás v Praze nyní při minulém sněmu dali jednati, užítí dáte a my se toho vám rádi zase odplatiti chceme. Dat[um] na Kroměříži v neděli, jenž slove Letare léta 1555^{19]}...“.

Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 43, fol. 8v–9r. Kniha o rozměrech 22 x 33 cm, nová polopergamenová vazba.

3.

1552, květen, 14., Kroměříž

Jan Dubravius, biskup olomoucký, opětovně upomíná purkmistra a radu města Plzně, aby vydali náležitý sirotčí majetek jeho služebníkov, úředníku panství Blansko, Vavřinci Kopiníkovi, neboť se tak doposavad nestalo. V případě, že by jeho nároky hodlal někdo napadnout před městským soudem, zmocnil Kopiník v této věci za sebe „hodné“ osoby.

„...Plzeňským. Múdrí a opatrní páni přátelé naši milí. Vinšujem vám všecko dobré. Oznamujem vám, že jest na nás vznesl Vavřinec Kopiník, ouředník náš blanenský, kterak by po otci jeho nemalý statek tu v městě vašem pozůstati jměl, a že by pro některé překážky k němu přijíti nemohl. Pokudž by tak bylo, bylo by nám s podivením, poně[va]dž von toliko jediný po otci svém k tomu právo jmá, jakž sme i prve o tůž věc vám psaní učinili. A nemohúc von pro úřad svůj od nás svěřený krokem pokládaným postačiti, osoby hodné na místě svém naříditi a postaviti chce. Ti, aby moc jměli a jměli na místě již dotčeného Vavřince, súc od něho zmocnění k soudu, j[es]tliže by ho kdo chtěl z strany tej případnosti viniti, přistúpiti, tak, jakž práva tomu chtí, kdož kolvěč sám postaćiti nemůže, že má osobu jednu neb více zmocniti.

A protož my vás žádáme, jakž nahoře dotčeno, že jemu, Vavřincovi toho dopřejete, nýbrž k čemuž spravedlnost jmá, pomocní budete pro naše vám zase dobrým odplacení. Dat[um] na Kroměříži v sobotu před nedělí Cantate léta 1552...“.

Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 43, fol. 20r. Kniha o rozměrech 22 x 33 cm, nová polopergamenová vazba.

17] Panství Blansko náleželo původně k bezprostředním (tzv. mensálním) držávám olomouckého biskupství. V roce 1540 ovšem udělil biskup Stanislav Thurzo panství lénem Janu Skálovi z Doubravky, který statek držel i po svém nástupu na olomoucký biskupský stolec. Viz Tomáš BALETKA, *Dvůr olomouckého biskupa Stanislava Thurza (1497–1540), jeho kancelář a správa biskupských statků*, Sborník archivních prací 54, 2004, č. 1, s. 137, 168–169.

18] Užito písarské zkratky.

19] Jedná se zřejmě o chybu písaře, neboť biskup Jan Dubravius zemřel v Kroměříži již dne 9. září 1553.

4.

1552, květen 21., Kroměříž

Jan Dubravius, biskup olomoucký, se přimlouvá u purkmistra a rady města Klatov za svého poddaného Matouše Papala z Kroměříže, který zde měl nějakou „spravedlnost“, tedy zřejmě nárok na majetek.

„...Klatovským. Můdři a opatrní přátelé naši milí, věděti^{20]} vám dáváme, že jest na nás vznesl Matuš Papal, poddaný náš z Kroměříže, kterak by spravedlnost jměl i s přítelem svým u vás v Klatově, jakž tomu dále z příležitíci suplikaci, kterúž jest ná[m] dodal, vyrozumíte, v tom nás za milostivú přimluvu k vám žádajíc. Znajíc my slušné býti, žádáme, pokudž by již dotčený poddaný náš i s přítelem svým jakú spravedlnost u vás jměl, že jemu ji užítí dáte. Nýbrž k ní pomocní budete pro naše vám zase odměnění, kdež nepochybujem, že jemu přimluvy naší užítí dáte. Dat[um] na Kroměříži v sobotu před Buožím na nebe vstúpením léta Páně 1552...“.

Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 43, fol. 23v. Kniha o rozměrech 22 x 33 cm, nová polopergamenová vazba.

5.

1562, červen 1., Kroměříž

Marek Khuen, biskup olomoucký, nařizuje purkmistru a radě města Vyškova,^{21]} aby zinventarizovali a následně odevzdali statek po zemřelém řezníkovi Blažkovi jeho zeti, Martinu Slaninovi z Plzně.

„...Vyškovským. Jaké ná[m] psaní jeho cí[sařská mil]o[s]t za Martine[m] Slaninú z Plzně z odeslaný suplikacie od něho jeho cí[sařské] mi[los]ti dodané, činíti a přitom poroučeti, aby statek po nebožčíkovi Blažkovi, řezníku [ve] Vyškově pozústalý k z[í]nventování i tudy právem k rozeznání, kdo lepší k němu spravedlnost jmíti bude, přijíti mohl, ráčí. Ten vám v tomto příležitíci[m] listu naši[m] pro zprávu odsíláme. A poněvadž týž Slanina, kterýž nebožčíka Blažka dceru měl, nic neslušného nežádá, vám poroučíme, abyste ten statek při přítomnosti jeho zinventujíc, bude-li chtíti, o to právem rozeznán býti, podle pořádku vašeho k straná[m] se v tom spravedlivě zachovali, jináče nečiníce. Dat[um] ut s[upra]...“^{22]}

Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 52, sign. 4, fol. 77r. Kniha o rozměrech 23 x 34,5 cm, nová polopergamenová vazba.

6.

1568, červen 11., Kroměříž

Vilém Prusinovský z Víckova, biskup olomoucký, nařizuje purkmistru a radě města Vyškova, aby zajistili sirotčí podíl dcery Martina Slaniny z Plzně, který jí právem náleží po jejím dědovi.

„...Vyškovským. Jaké nám psaní měšťané plzeňští za Martinem Slaninú, spoluobyvatelem jejich, s odesláním suplikaci jeho, i tudíž přípis smlúvy, kterúž s mateří nebožky manželky své jmá, činí, toho všeho vám příležitě pro zprávu odsíláme. A vám poroučíme, poněvadž ta smlouva mezi nimi vykonaná do register vašich městských vepsána jest, že to tak opatříte, aby mateř, kteráž se odtud z Vyško[v]a, jakž vyrozumíváme,^{23]} jinam vystěhovala, dílu dceři dotčeného Martina^{24]} vyzdvihnouti nemohla. Tak, aby potomně příjduce táž děvečka k létům svým přirozeným, věděla, kde svého hledati. pakli by také v tom co jiného bylo, nás psaním svým

20] Následující slovo je druhotně dopsáno stejnou písařskou rukou.

21] Vyškov byl centrem stejnojmenného biskupského mensálního panství. Viz Jan AL SAHEB, *Územní vývoj přímé majetkové držby olomouckých biskupů v letech 1553–1619*, Sborník archivních prací 2012, č. 1, s. 3–40.

22] Datace je doplněna podle předešlé úplné datace na fol. 76r.

23] Původně zde bylo druhotně zašrafované a nyní nečitelné slovo.

24] Na okraji stejnou písařskou rukou druhotně připsáno „Slaniny odtud z Vyškova“.

s odesláním zase těchto listů tejná nečinite. Dat[um] na Kroměříži v pátek před sva[t]ú Trojici léta 1568...“.

Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 62, sign. 8a, fol. 102r. Kniha o rozměrech 22 x 33,5 cm, nová polopergamenová vazba.

7.

1568, červen 13., Kroměříž

Vilém Prusinovský z Víckova, biskup olomoucký, sděluje purkmistru a radě města Plzně, že nařídil purkmistru a radě svého poddanského města Vyškova, aby ve věci dědictví Martina Slaniny dbali jejich přímluvy. Zasílá jim odpověď Vyškovských.

„...*Měšťanóm plzeňským. Psaní vašemu přímluvčímu, kteréž nám za Martinem Slaninú, spoluobyvatelem vašim, činíte, sme porozuměli a na takovú přímluvu vaši o tom ouřadu vyškovskému, poddaným našim, poručili, aby se v té věci spravedlivě zachovali. Jakú pak nám odpověď na poručení naše dávají, té vá[fm] příležitostě pro zprávu přepis od-síláme a sme k vám všelijak láskú náchylni. Dat[um] na Kroměříži v neděli den s[va]jté Trojice léta Páně 1568...“.*

Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 62, sign. 8a, fol. 103r. Kniha o rozměrech 22 x 33,5 cm, nová polopergamenová vazba.

8.

1568, červen 15., Kroměříž

Vilém Prusinovský z Víckova, biskup olomoucký, opět nařizuje purkmistru a radě města Vyškova, aby zajistili sirotčí podíl dcery Martina Slaniny z Plzně, který jí právem náleží po jejím dědovi.

„...*Měšťanóm vyškovským. Jakú nám suplikaci proti psaní a zprávě vaší Martin Slanina dodal, tu vám příležitostě odsíláme a vám, jakž předešle i nyní poručíme, že to tak opatříte, aby dcera jeho, když by k přirozeným létům svým přišla, věděla svého kde hledati. A potomně snad na vás toho nepostíhala. Dat[um] ut s[upra]...“.*^{25]}

Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 62, sign. 8a, fol. 105r. Kniha o rozměrech 22 x 33,5 cm, nová polopergamenová vazba.

9.

1568, červen 23., Olomouc

Vilém Prusinovský z Víckova, biskup olomoucký, nařizuje úředníkovi panství Vyškov, Pavlovi Nesylovskému z Nesylova,^{26]} aby vyslechl stížnosti měšťanů z Vyškova, které vznášejí vůči nárokům Martina Slaniny z Plzně, jeho manželky a nezletilé dcery na dědictví po zemřelém řezníkovi Blažkovi.

„...*Ouředniku vyškovskému. Jakú stížnost se Vyškovští, poddaní naši, do Martina Slaniny míti praví, tomu šíře z příležitosti suplikaci nám od nich dodané, vyrozumíš. Protožť poručíme, že přijmouce k sobě dvě nebo tři osoby stavu rytířského, tu věc bedlivě bez dalších průtahů vyslyšíš a dále se v ní spravedlivě zachováš. Pak-li by také v tom co jiného bylo a ty[s] vejpovědi učiniti nesměl, nám zprávy s odesláním zase té suplikaci dáti nepomíjej. Na tom jistú vuóli naši naplníš. Dat[um] na předhradí olomouckém v středu před svatým Janem léta Páně 1568...“.*

Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 62, sign. 8a, fol. 108r. Kniha o rozměrech 22 x 33,5 cm, nová polopergamenová vazba.

25] Datace doplněna podle předešlé úplné datace na témže fol. 105v.

26] Pavel Nesylovský z Nesylova byl úředníkem panství Vyškov nejméně v letech 1564–1585. Viz Jan ŠTĚPÁN, *Úředníci a personál na stolních panstvích olomouckého biskupství v druhé polovině 16. století*, Olomoucký archivní sborník 3, 2005, s. 66.

Summary

The article in the form of sheets edition makes nine bishops of Olomouc in the years 1545–1568 related to western Bohemia, contained in the extant registers sent correspondence. Westbohemian issue resonates excerpted source materials from the years 1497–1572 only very marginally. Undoubtedly this is related to the primary geographic horizon episcopal register. At least 36 of the surviving books still are nine misivs, of which four bishops sent Jan Dubravius and Vilém Prusinovský of Víckov, one single Marek Khuen. In terms of content the song is material documenting property conditions. Bishop Jan Dubravius in three cases interceded with representatives of Pilsen, respectively Klatovy for resolving inheritance claims his servant Vavřinec Kopiník and vassal Matthew Papal. His personal relationship with his native Bohemia then reflected in the intercession (probably after his release from prison), addressed to the mayor and city council of Prague. Leaves Bishop Marek Khuen and Vilém Prusinovský of Víckov incurred in connection with the cases inheritance claims Pilsen townsman Martin Slanina in the bishop's liege town Vyškov. Edited source material may be at least partially enrich the knowledge of the history of the West Bohemian region, or city of Pilsen.